



Η αποτελεσματικότητα των ψυχοεκπαιδευτικών ομάδων στην βελτίωση των κοινωνικών-επικοινωνιακών δεξιοτήτων παιδιών με Αυτισμό

*Βιτανίδη Αυγή
Καραμιχάλη Ευγενία
Λούβη Ελένη*

Ψυχοεκπαιδευτικές ομάδες με τη χρήση τεχνικών της μη κατευθυντικής παιχνιοθεραπείας

Η Παιγνιοθεραπεία αξιοποιεί στην προσέγγισή της τα διαφορετικά στάδια της ανάπτυξης του παιχνιδιού στη ζωή του παιδιού, όπως αυτά διαμορφώθηκαν μετά την Dr Sue Jennings

✧ Αναπτυξιακό μοντέλο προσέγγισης του Παιχνιδιού (developmental paradigm)

✧ Βασίζεται σε τρία (3) στάδια:

Ενσωμάτωση (*embodiment*)

Προβολή (*projection*)

Παιχνίδια ρόλων (*role playing*)

Ψυχοεκπαιδευτικές ομάδες με τη χρήση τεχνικών της μη κατευθυντικής παιχνιοθεραπείας

- Τα στάδια αυτά ανάπτυξης του παιχνιδιού ακολουθούν τα στάδια ανάπτυξης της νοητικής, συναισθηματικής, κοινωνικής νοημοσύνης του ατόμου και στις περιπτώσεις που έχουν διαταραχθεί μπορούν να ανακτηθούν στη θεραπεία.
- Η έμφαση δίνεται στην **σχέση** την οποία **συνοικοδομούν** **παιδιά και θεραπευτές** με γνώμονα την δημιουργία ενός πλαισίου ασφαλείας, όπου τα παιδιά να δίνουν τον «ρυθμό» **προκειμένου να εκφράσουν και να εξερευνήσουν** **συναισθήματα και εμπειρίες.**
- Οι συναντήσεις περιέχουν δραστηριότητες εικαστικές, κινητικές, προβολικές και παιχνίδια ρόλου.

Θεραπευτικά Μέσα και Εργαλεία που Χρησιμοποιούμε

✓ Σταθερή δομή

Η σταθερότητα αυτή αποσκοπεί στην δημιουργία ενός ασφαλούς πλαισίου

✓ Τελετουργικό έναρξης και λήξης

- ✓ Αυτό γίνεται με μια απλή ενέργεια π.χ. το ανάμα- σβύσιμο μιας λάμπας και έτσι σηματοδοτείται η έναρξη και λήξη της ομάδας

✓ Σύμβολο και όνομα ομάδας

Ο σκοπός της δημιουργίας συμβόλου και της ονοματοδοσίας είναι να βοηθήσει τα μέλη να αναπτύξουν το αίσθημα του "ανήκειν"

Θεραπευτικά Μέσα και Εργαλεία που Χρησιμοποιούμε

✓ Οπτικοποιημένοι κανόνες

Τα μέλη αποφασίζουν και δημιουργούν από κοινού τους κανόνες της ομάδας . Οι κανόνες είναι οπτικοποιημένοι με σύμβολα και βρίσκονταν σε σταθερό σημείο. Η οπτικοποίηση των συμβόλων βασίζεται σε θεραπευτικές προσεγγίσεις που ακολουθούνται στις διαταραχές του φάσματος του αυτισμού όπως το πρόγραμμα TEACCH

✓ Κυκλική διάταξη μελών και Οριοθέτηση χώρου με τη χρήση χαλιού και μαξιλαριών.

Για την οργάνωση και την δόμηση του χώρου προτείνεται η χρήση χαλιού και μαξιλαριών σε κυκλική διάταξη. Αυτό εξυπηρετεί την διευκόλυνση της επικοινωνίας. Επιπλέον διαφοροποιείται πλήρως από το έως τώρα συνηθισμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Θεραπευτικά Μέσα και Εργαλεία που Χρησιμοποιούμε

✓ Προσωπικός φάκελος

Τον οποίο έχουν διακοσμήσει ελεύθερα στο αρχικό στάδιο της ομάδας. Ο φάκελος αποτελεί στοιχείο της ταυτότητας κάθε παιδιού αφού φέρει την προσωπική του πινακίδα.

✓ Προσωπικό ημερολόγιο

Τα μέλη μπορούν να δουν μέσα απο το ημερολόγιο πόσες συναντήσεις έχουν πραγματοποιηθεί και πόσες απομένουν. Αυτό τους δημιουργεί αίσθημα ασφάλειας και αίσθηση του προγραμματισμού του χρόνου τους.

✓ Συμβολική αμοιβή

Τα μέλη στην έναρξη της ομάδας αφήνουν το 'σκουπιδάκι' τους είναι μια διαδικασία που προάγει την δέσμευση τους στην ομάδα.

Μεθοδολογία

- ❖ Δημιουργούνται Ψυχοεκπαιδευτικές ομάδες με βάση τις **αρχές της μη κατευθυντικής παιγνιοθεραπείας**
- ❖ **Διάρκεια** : Εβδομαδιαίες συναντήσεις, διάρκειας 90 Λεπτών
Με ελάχιστη διάρκεια 24 εβδομάδες. Στο διάστημα αυτό πραγματοποιούνται τακτικές σταθερές συναντήσεις με τους γονείς των συμμετεχόντων για να επιτευχθεί πιο σταθερά και συνολικά η θεραπευτική αλλαγή
- ❖ **Η αξιολόγηση και η ένταξη των παιδιών στις ομάδες** , γίνεται με βάση τα αποτελέσματα της ADOS, WISC III, παρατήρηση των θεραπειών (επίπεδο λειτουργικότητας, νοημοσύνη, διάγνωση)

Στόχοι Συναντήσεων

- ★ Γνωριμία-Εξοικείωση μελών ομάδας
- ★ Συνοχή ομάδας
 - Κοινωνικές – Συναισθηματικές Δεξιότητες
 - Δεξιότητες Επικοινωνίας
 - Συνεργασία
 - Διαπροσωπικές Σχέσεις
 - Οριοθέτηση
 - Διεκδίκηση
 - Επίλυση προβλημάτων
 - Διαχείρισης συγκρούσεων

Αποτελέσματα

✓Εγγύτητα

Σταδιακά τα μέλη απολάμβαναν την μεταξύ τους επαφή)

✓Βλεμματική επαφή

Αυξήθηκε η ικανότητα να συγχρονίζουν μεταξύ τους τη βλεμματική επαφή)

✓Κοινωνική πρωτοβουλία

Παρατηρήθηκε ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των μελών της ομάδας και εκτός πλαισίου

✓Εναλλαγή σειράς

Αναγνώρισαν ότι η συμμετοχή όλης της ομάδας ήταν εξ ίσου σημαντική για την εξέλιξη των δραστηριοτήτων – παιχνιδιού

Αποτελέσματα

✓ Τήρηση κανόνων

Σταδιακή κατανόηση των περιορισμών του πλαισίου, τήρηση των κανόνων, μείωση στην αναφορά των συνεπειών τους.

✓ Αμοιβαιότητα μοίρασμα

Αναπτύχθηκε το ενδιαφέρον στην επικοινωνία πληροφοριών και νέων από την καθημερινότητά τους

✓ Προσαρμοστικότητα

Σε αλλαγές στη δομή ή στις δραστηριότητες των συναντήσεων παρουσίαζαν μεγαλύτερη ανοχή

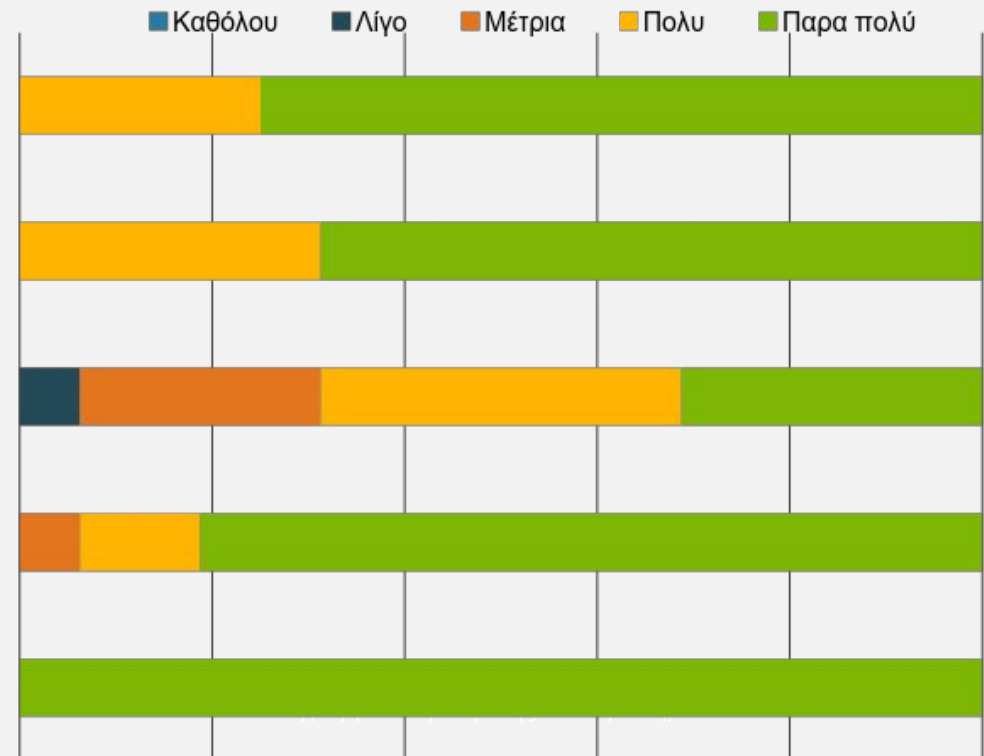
Άτυπο Ερωτηματολόγιο Γονέων

- ☐ Πώς αξιολογείτε την ψυχοεκπαιδευτική προσέγγιση που υλοποιήθηκε στα πλαίσια της μελέτης αυτής;
- ☐ Βρήκατε βοηθητικά τα θέματα που συζητήθηκαν στις συναντήσεις των γονέων;
- ☐ Πόσο θα αξιολογούσατε τη συμμετοχή σας και τη δική σας πορεία στο πρόγραμμα;
- ☐ Στην εξέλιξη των παιδιών σας πόσο βοηθητικές νομίζετε ότι ήταν οι συναντήσεις και τα επικοινωνιακά εφόδια που έλαβαν;
- ☐ Θα θέλατε να επαναλάβετε τη συμμετοχή σας στην ομάδα;
- ☐ Παρατηρήσατε αλλαγές στα παιδιά σας;

Αποτίμηση παρέμβασης με τα μάτια των γονέων

- Πώς αξιολογείτε την ψυχοεκπαιδευτική προσέγγιση που υλοποιήθηκε;
- Βρήκατε βοηθητικά τα θέματα που συζητήθηκαν στις συναντήσεις των γονέων;
- Πόσο θα αξιολογούσατε τη συμμετοχή σας και τη δική σας πορεία στο πρόγραμμα;
- Στην εξέλιξη των παιδιών σας πόσο βοηθητικές νομίζετε ότι ήταν οι συναντήσεις και τα επικοινωνιακά εφόδια που έλαβαν;
- Θα θέλατε να επαναλάβετε τη συμμετοχή σας στην ομάδα;
Τέλος, όλοι οι γονείς παρατήρησαν αλλαγές στα παιδιά τους.

Πόσο βοηθητική ήταν η παρέμβασή μας;



Οι γονείς μας είπαν...

«Είναι πιο κοινωνικός και παίζει με τα άλλα παιδιά.»

«Έχει βελτιωθεί σημαντικά στην κοινωνικότητα του.»

«Κοινωνικότητα και όρια.»

«Έχει οριοθετηθεί σε μεγάλο βαθμό.»

Τηρεί τους κανόνες γιατί νιώθει ασφάλεια

«Είναι πιο ανεξάρτητος.»

«Αρκετές αλλαγές προς το καλύτερο , ως προς την κοινωνικότητα και την συμπεριφορά, την συνεργασία και την διαχείριση θυμού.»

Οι γονείς μας είπαν...

« Είναι πιο επικοινωνιακός και πιο τακτικός. »

« Έχουν γίνει πιο υπεύθυνα και πιο **συνεργάσιμα**. »

« Η μικρή μου κόρη έμαθε να **ακολουθεί κανόνες**. Ο μεγάλος μου γιος έμαθε να έχει υπομονή με τους μικρότερους. »

« Στο παιχνίδι με την αδερφή της εκφράζεται καλύτερα και **καταλαβαίνει τα συναισθήματα της**. »

« Αλλαγές υπάρχουν, **θέλει την ομάδα σκέφτεται τα παιδιά** και περνάει πολύ καλά. »

« Όλα πήγαν καλύτερα. »

« Ωριμότητα και εξέλιξη. »

Στατιστικά αποτελέσματα

Σε πρόσφατη μελέτη - έρευνα μελετήθηκε η αποτελεσματικότητα της χρήσης δραστηριοτήτων βασισμένων στη θεωρία της μη κατευθυντικής παιγνιοθεραπείας σε ομάδες παιδιών με Αυτισμό(Βιτανίδη,Α. κ.α.,2015).

Σημειώθηκαν στατιστικά σημαντικές μεταβολές στις **Κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες** , αφού σημειώθηκε διαφορά στην ικανότητα να παίζουν με τα άλλα παιδιά, να ακολουθούν άγραφους κανόνες κοινωνικού παιχνιδιού και να αναζητούν την κοινωνική επαφή στο ελεύθερο παιχνίδι.

Παράλληλα, **φάνηκε να μεταβάλλονται τα Ιδιαίτερα ενδιαφέροντα των παιδιών** , αφού σημειώθηκε μεταβολή στην επιθυμία για συλλογή πληροφοριών.

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ!



**ΤΑΞΙΔΙ
ΣΤΗΝ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ**
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΘΕΡΑΠΕΙΩΝ

Βιβλιογραφία ξενόγλωσση

- Jordan, R. (2003). Social play and autistic spectrum disorders. A perspective on theory, implications and educational approaches. *Autism*, (7) 4, 347-360
- Kenny, M. C., & Winick, C.B. (2000). An Integrative Approach To Play Therapy With An Autistic Girl. *International Journal of Play Therapy*, (9)1, 11-33
- Mastrangelo, S. (2009). Play and the Child With Autism Spectrum Disorder: From Possibilities to Practice. *International Journal of Play Therapy*.(18),1, 13-30
- Mastrangelo, S. (2009). Theories of Play and Autistic Spectrum Disorder: How can theories of play help our understanding of play in children with autistic spectrum disorder?. *British Journal of Play Therapy*. 5, 40-53
- Mesibov, G. (1998). *What is TEACCH ?* TEACCH statement, University of North Carolina.
- Olley, J.G.(1986). *The TEACCH curriculum for teaching social behavior to children with autism*. In E. Schopler & G.B. Mesibov (Eds) *Social Behavior in autism* (pp 351-373). New York: Plenum.

Βιβλιογραφία

- American Academy of Child and Adolescent Psychiatry. *Practice Parameters for the assessment and treatment of Children, Adolescents and Adults with Autism and Other Pervasive Developmental Disorders*. 1999. Supplement
- Boswell, S. & Braswell, B., Wade, C. (1998). *Designing Programming for People with Autism*. South Carolina Department of Disabilities and Special Needs.
- Carden, M. (2009). Understanding Lisa: A Play Therapy Intervention With A Child Diagnosed On The Autistic Spectrum Who Presented With Self Harming Behaviours. *British Journal of Play Therapy*. 5, 54-62
- Craig, J. & Baron-Cohen, S. (1999). Creativity and imagination in autism and Asperger syndrome. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, (29), 319-326.
- Faherty C. What does it mean to me? Future Horizons. Arlington, TX. 2000.
- Gray CA & Garand JD. Social stories: improving responses of students with autism with accurate social information. Focus on Autistic Behavior 1993 Quill, C. (ed.) (1995). *Teaching children with autism: Strategies to enhance communication and socialization*. New York: Delmar.
- Sherrat, D. & Peter, M. (2006). *Developing Play and Drama in Children with Autistic Spectrum Disorders*. London: David Fulton Publishers
- Sherratt, D. (2002). Developing pretend play in children with autism. *Autism*, (6), 169-179
- Watson, L..R. (1988). "The TEACCH Communication curriculum", in E. Schopler & G.B. Mesibov (eds) *Communication Problems in Autism*, New York: Plenum Press.
- Williams, D. (1996). *Autism: An Inside Out Approach*. London: Jessica Kingsley

- Carden, M. (2009). Understanding Lisa: A Play Therapy Intervention With A Child Diagnosed On The Autistic Spectrum Who Presented With Self Harming Behaviours. British Journal of Play Therapy. 5, 54-62
- Faherty, C., Παπαγεωργίου, Β., Παπαδοπούλου, Ν. (1999). Αυτισμός: Ένας ύμνος στην επικοινωνία. Κατανόηση του αυτισμού και των εκπαιδευτικών στρατηγικών. Πρακτικά ημερίδας. Αθήνα: Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.
- Frith, U. (1992). Αυτισμός . Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Jordan R., & Powell, S. (2000). Κατανόηση και Διδασκαλία των παιδιών με Αυτισμό. Αθήνα : Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.

- Jordan, R. (2000). Η εκπαίδευση παιδιών και νεαρών ατόμων με αυτισμό. Αθήνα: Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων
- Peeters, T. (2000). Αυτισμός. Από τη θεωρητική κατανόηση στην εκπαιδευτική παρέμβαση. Αθήνα: Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων
- Wing, L. (2000). Το αυτιστικό Φάσμα. Ένας οδηγός για τους γονείς και επαγγελματίες. Αθήνα: Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.
- Κυπριωτάκης, Α. (1997). Τα αυτιστικά παιδιά και η αγωγή τους. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης.
- ΥΠΕΠΘ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2000). Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας. Βιβλίο Δασκάλου. Αθήνα: ΟΕΔΒ

Παραπομπή σε Ανακοίνωση Συνεδρίου

Βιτανίδη, Α. Βογινδρούκας, Ι.Καλαμάρα, Ε. Καραμιχάλη, Ε. Λούβη, Ε. Πίμπας, Ι.(2015).

Η βελτίωση των κοινωνικών-επικοινωνιακών δεξιοτήτων παιδιών με Αυτισμό με την χρήση δραστηριοτήτων βασισμένων στην θεωρία της μη κατευθυντικής Παιγνιοθεραπείας

Πειραιάς: 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αυτισμού «Δουλεύοντας Μαζί»